

СТАНОВИЩЕ

от проф. дан арх. Маргарита Александрова Харбова

**За дисертационния труд „ЖИЛИЩНО-
ОТБРАНИТЕЛНИ КУЛИ НА БАЛКАНСКИЯ
ПОЛУОСТРОВ ПРЕЗ ОСМАНСКИЯ ПЕРИОД“**

Автор: арх. Радосвета Кирова–Делчева

За присъждане на образователна и научна степен

Доктор

Значителният брой достигнали до наши дни жилищно-отбранителни кули на Балканите, тяхната устойчивост във времето, и епизодичните проучвания на места, определят необходимостта от цялостно изследване на единната като замисъл структура. Дисертацията запълва една празнота, обогатява, допълва с данни кули, които не са били в научно обръщение. Необходимо е да се отбележи, и докаже изграждането на жилищно отбранителните кули, според изискванията на хладното оръжие и функцията живеене, заварени и преизползвани от

османците след цялостното завладяване на полуострова през XV в.

Тезата на автора се възприема убедително: „Жилищно-отбранителните кули са специфичен, архаичен спрямо османския модел на обитаване и отбрана„ /с. 10/. Във времето след завладяването на Балканите османците, бързо и сравнително лесно, са преустройвали кулите за нуждите на огнестрелното им оръжие. При датирането на някои кули през XV – XVIII в. е необходимо анализиране начина на градеж и по-късните преустройства /кулите в Кратово, Пирковата кула в Кюстендил, кулата в Тешово и др./. Кулите, изградени в чифлици – така наречените чифлишки /XVII – XIX в./, налагащи се в редица случаи като структуроопределящи за възникването на малки селища, са датирани в периода на османското владичество. Изведени са стриктно характерни особености на заварените през XV – XVII в. отбранителни кули, подчинени на изискванията на хладното оръжие: *тайни подземни проходи*, свързващи кулите в единна структура, свързана с възможност за спасение при обсада, *собствен водоизточник* – кладенец в приземието на кулата –

за сигурност на защитните при продължителна обсада и опасност. Достъпът от нивото на етажа чрез прибираща се дървена стълба, създава известна сигурност. Чрез анализ на конкретни примери от Балканите, в труда е доказана устойчивостта на заварените от османците отбранителни кули при отчитане новите условия и изисквания през XV – XIX век. Изведени са критерии за датиране на кулите.

Въведени са в научно обръщение жилищно-отбранителни кули на Балканите, неизследвани от архитектурно-градоустройствена гледна точка.

Отбелязаните от дисертанта *насоки за бъдещи изследвания* /с. 106/ доказват необходимостта от урбанистичен анализ – примерно свързан с проблемите на рударските селища и структурообразуващата роля на отбранителните кули с жилищно предназначение. Задълбочените проучвания на кулите в богатото рударско селище Кратово могат да бъдат използвани в тази нова насока на изследвания. Би могло да се предположи, че някои от къщите са изградени първоначално като отбранителни кули, запазили основното

каменно ядро. Така структурата на селището ще се изясни като формиране и развитие във времето.

Приемам приносите, изведени от арх. Радосвета Кирова - научно-теоретични и научно-приложни. Считаю, че тя сама ще продължи изследванията на жилищно-отбранителните кули на Балканите, на селищата, възникнали в пряка връзка с отбранителната и жилищната им функция.

Публикациите по темата на дисертацията, участиено с доклади на научни конференции, доказват активно присъствие на дисертанта арх. Радосвета Кирова в професионалния живот на младите в архитектурната колегия.

Препоръчвам дисертацията да бъде публикувана

С пълна убеденост предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на арх. Радосвета Йорданова Кирова–Делчева образователната и научна степен *доктор* по научна специалност Теория и история на архитектурата.

1.08.2016

София

проф.дан арх.МаргаритаХарбова